

ІНСТИТУАЛІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

П.М.Клименко,

Міжнародний науково-освітній центр інформаційних технологій і систем Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України

В.А.Грабовський,

Національна академія державного управління при Президентові України

Г.В.Гусева,

Міністерство аграрної політики та продовольства України

У статті проведено аналіз структури національної системи охорони здоров'я для визначення її базових елементів, що підлягають реформуванню. На основі нормативних документів з'ясовано особливості функціонування національних інституцій системи охорони здоров'я, досліджено їх взаємозв'язки та ступінь впливу на систему в цілому. Актуальність статті визначається початком несистемних реформ у галузі охорони здоров'я України та зростаючим інтересом громадськості до цих процесів. На сьогодні вітчизняна медична галузь перебуває в кризовому стані та потребує реформування, метою якого має стати побудова нової моделі охорони здоров'я, яка б забезпечила рівний та справедливий доступ населення до забезпечення медичними послугами.

Ключові слова: система охорони здоров'я, інституалізація, реформування, децентралізація, органи державного управління.

INSTITUTIONALIZATION OF THE NATIONAL HEALTH SYSTEM: ORGANIZATIONAL AND LEGAL ASPECTS

P.M.Klimenko,

International Science and Development Center for Information Technologies and Systems of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine

V.A.Grabovskiy,

National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

G.V.Guseva,

Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine

The article is devoted to the study of the structure of the national health system to determine its basic elements to be reformed. On the basis of normative documents, the analysis of functioning of national health care institutions' system was made, their interrelations and the degree of influence on the system as a whole were investigated. The urgency of the article is determined by the beginning of non-systemic reforms in the healthcare sector of Ukraine and the growing interest of the public in these processes. At this time, the domestic medical industry is in a crisis state and needs to be reformed, the goal of which should be the construction of a new health care model that ensured equal and fair access of the population to the provision of medical services.

Key words: health care system, institutionalization, reformation, decentralization, public administration bodies.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Із набуттям незалежності Україна успадкувала від Радянського Союзу централізовану соціальну систему охорони здоров'я академіка М.Семашка, яка, незважаючи на ієрархічність та централізованість, більше 25 років за інерцією виконувала свої функції. Єдині, науково обґрунтовані з урахуванням міжнародних стандартів та досвіду принципи організації системи охорони здоров'я (СОЗ), рівний доступ до охорони здоров'я для громадян, єдність профілактики та лікування, боротьба із соціальним підґрунтям захворюваності, публічність, прозорість державного управління цією сферою є надзвичайно актуальними питаннями.

В умовах несистемного реформування децентралізація СОЗ здійснювалася шляхом деконцентрації функціональних і управлінських повноважень на регіональний та субрегіональні (місцеві) рівні. Регіональні та місцеві органи управління, відповідальні за заклади та установи охорони здоров'я, розташовані на їх території, залишаються функціонально підпорядкованими Міністерству охорони здоров'я України (МОЗ), але в управлінському та фінансовому відношенні підзвітні та підконтрольні обласним і місцевим органам влади. Децентралізація через приватизацію значною мірою гальмується положеннями ч. III ст. 49 Конституції України, яка забороняє скорочення існуючої мережі державних і комунальних закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) [1].

© Клименко П.М., Грабовський В.А., Гусева Г.В., 2018

Стратегічні підходи до розвитку національної системи охорони здоров'я залишаються практично незмінними з радянських часів, не відображають потреби населення в охороні здоров'я та не враховують регіональні особливості надання медичних послуг.

Стимули для раціонального використання ресурсів та контролю за витратами на охорону здоров'я практично відсутні. Підхід до планування, характерний для моделі Семашка, що базувалася на централізованому управлінні медичною системою, державному фінансуванні галузі, безоплатності медичних послуг, багатопрофільності медичних закладів, призводить до непотрібних госпіталізацій та надмірної тривалості перебування хворого в закладі охорони здоров'я. При цьому процес трансформації механізмів планування та розвитку системи охорони здоров'я ускладнюється відсутністю єдиної, зорієнтованої на людину, ефективної та доступної системи інформаційного забезпечення.

Закономірно, що найбільший вплив на систему охорони здоров'я має МОЗ, а також підприємства, установи та організації, що належать до сфери його управління. Також значно впливають на СОЗ Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України. Разом з тим органи місцевого самоврядування, які справляють найменший вплив на цю систему, є власниками найбільшої кількості закладів охорони здоров'я. Вплив на СОЗ Національної академії медичних наук України є незначним, хоча повноваження та перспективи величезні. Результати проведеного аналізу не є вичерпними, можуть бути доповнені, структура секторів може бути уточнена та докладно розглянута в подальшому.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Останні зарубіжні публікації з досліджуваної теми демонструють велику увагу, що приділяється у світі системам охорони здоров'я. У своїх розвідках Всесвітня організація охорони здоров'я в 2014 р. та обсерваторія із систем та політики охорони здоров'я в роботі "Тенденції в системах охорони здоров'я в колишніх радянських країнах" за авторством Б.Речель, Е.Річардсон, М.Маккей провели системне дослідження СОЗ у країнах СНД і показали існуючий взаємозв'язок між реформуванням систем і рівнем здоров'я населення [2].

Ця проблема висвітлена також у монографії "Методи та джерела даних ВООЗ для оцінки глобального тягаря захворювань 2000–2015 рр.",

опублікованій у січні 2017 р. відділом інформації, доказів та досліджень ВООЗ, Женева [3].

В Україні цій проблемі приділено не менше уваги, але дослідницький інтерес до неї у вітчизняному науковому середовищі останнім часом підвищився в зв'язку з процесом реформування галузі охорони здоров'я.

Аналізуючи найбільш відомі у світі класифікації систем охорони здоров'я, В.Долот дослідив праці українських науковців М.Білинської, З.Гладуна, Л.Жаліло, Д.Карамішева, В.Москаленко, Я.Радиша, І.Рожкової, С.Стеценка, І.Солоненка, які вивчали особливості організаційної структури, правові основи функціонування СОЗ в Україні, особливості проектного та програмно-цільового напрямів в управлінні організаційними змінами галузі. Також основні типи систем охорони здоров'я вивчали зарубіжні дослідники: У.Беверидж, Ю.Лісіцин, М.Губіна, Я.Погорелов, В.Філатов, М.Філд, М.Фотакі, С.Шишкін, О.Щепін та ін. [4].

Науковцями ДУ "Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України" за участю керівників структурних підрозділів Міністерства охорони здоров'я України та науковців профільних НДІ МОЗ та НАМН України готується щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України [5].

Однак, незважаючи на значну увагу вчених до проблем державного управління охороною здоров'я, питання визначення оптимальної структури національної системи охорони здоров'я та її базових елементів досі залишаються дискусійними і актуальними.

Формулювання цілей (мети) статті. Метою дослідження є аналіз сучасних національних інституцій у галузі охорони здоров'я України, установлення ступеня їх впливу на СОЗ, вивчення та дослідження їх взаємозв'язків.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування. Статті 1 та 5 Конституції України визначають Україну як суверенну, незалежну, демократичну, соціальну, правову державу і республіку. Відповідно до ст. 3 Основного Закону людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу безпосередньо і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування [1].

Управління системою охорони здоров'я України має визначену нормативно-правовими актами інституційну рамку.

Відповідно до ст. 75 Конституції України єдиним органом законодавчої влади в Україні є парламент – Верховна Рада України. Головними функціями Верховної Ради є: законодавча; представницька; державотворча, організаційна; функція парламентського контролю; бюджетно-фінансова функція; зовнішньополітична функція. Закони про охорону здоров'я в Україні приймаються Верховною Радою України. Крім того, законами парламент затверджує загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля [1].

До повноважень *Комітету з питань охорони здоров'я Верховної Ради України* віднесено законопроектну роботу: у сферах законодавства про охорону здоров'я, у тому числі про медичну допомогу, лікувальну діяльність, лікарські засоби, фармацію та фармацевтичну діяльність; державної політики у сфері боротьби із соціально небезпечними захворюваннями; сучасних медичних технологій та медичної техніки; медичного страхування; санаторно-курортного оздоровлення; охорони материнства та дитинства, репродуктивного здоров'я населення, а також виконання відповідних контрольних функцій у цих сферах [6].

Президент України згідно зі ст. 102 Конституції України виступає від імені Української держави, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини та громадянина. Функція Президента щодо забезпечення прав і свобод людини і громадянина, яка відображена в ч. II ст. 102 та п. 25–27 ст. 106 Конституції України безпосередньо впливає з принципу найвищої соціальної цінності людини. Президент підписує закони, прийняті Верховною Радою України, або накладає на них вето з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховною Радою України [1].

Кабінет Міністрів України є вищим органом виконавчої влади, функції якого полягають у забезпеченні виконання Конституції і законів України, актів Президента України. Кабінет Міністрів України очолює Прем'єр-міністр України, призначений Президентом за згодою Верховної Ради. Кабінет Міністрів затверджує Президент за поданням Прем'єр-міністра.

Кабінет Міністрів України здійснює виконавчу владу безпосередньо та через міністерства, інші центральні органи виконавчої влади, Раду міністрів Автономної Республіки Крим та місцеві

державні адміністрації; спрямовує, координує та контролює діяльність цих органів.

Кабінет Міністрів України реалізує внутрішню та зовнішню політику держави; проводить національну економічну, соціальну і культурну політику; розробляє законопроект про Державний бюджет України та здійснює виконання прийнятого Верховною Радою Державного бюджету України.

Діяльність Кабінету Міністрів України спрямовується на вирішення питань державного управління у сфері економіки та фінансів, соціальної політики, праці та зайнятості, охорони здоров'я, освіти, науки, культури, спорту, туризму, охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки, природокористування, правової політики, законності, забезпечення прав і свобод людини та громадянина, запобігання і протидії корупції, вирішення інших завдань внутрішньої і зовнішньої політики, цивільного захисту, національної безпеки та обороноздатності. Кабінет Міністрів України, зокрема, забезпечує проведення державної політики у сферах охорони здоров'я, санітарно-епідемічного благополуччя, охорони материнства та дитинства, освіти, фізичної культури і доступність для громадян послуг медичних, освітніх та фізкультурно-оздоровчих закладів [7].

Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом. Відповідно до ч. VI ст. 8 Основ законодавства України про охорону здоров'я (ОЗОЗ) судовий захист права на охорону здоров'я здійснюється в порядку, установленому законодавством. Наразі не існує спеціального правового механізму захисту прав пацієнта в системі охорони здоров'я [8; 9].

Конституція України визначає та гарантує *місцеве самоврядування*. Зокрема, ст. 140 Основного Закону встановлено, що місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою в порядку, установленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. Органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст, є районні та обласні ради. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад зокрема належать власні (самоврядні) повноваження щодо управління закладами освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам або передані

їм, молодіжними підлітковими закладами за місцем проживання, організація їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення [1; 10].

Як було зазначено вище, Україні у спадок від СРСР залишилася державна, централізована система охорони здоров'я з жорстким вертикальним управлінням. Започаткована в 2014 р. децентралізація має на меті передавання значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування. Органи місцевого самоврядування відіграють у цьому процесі провідну роль.

У системі центральних органів виконавчої влади головним органом з формування та забезпечення реалізації державної фінансової, бюджетної, а також податкової і митної політики (крім адміністрування податків, зборів, митних платежів та реалізації податкової і митної політики), політики у сфері державного фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку тощо є **Міністерство фінансів України**. Зазначений орган готує проект державного бюджету, який визначає державне фінансування системи охорони здоров'я на бюджетний рік, та подає до його парламенту на затвердження. Крім того, Міністерство фінансів України встановлює вимоги до державних установ (у тому числі закладів охорони здоров'я) у формуванні та впровадженні бюджетів [11].

МОЗ є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, захисту населення від інфекційних хвороб, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням, забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження), забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу, а також забезпечує формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення.

Основними завданнями Міністерства охорони здоров'я України є [12]:

1) забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері охорони здоров'я, протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу та іншим соціально небезпечним захворюванням; забезпечення формування та реалізація державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження);

2) забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу;

3) забезпечення формування державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення;

4) координація діяльності органів виконавчої влади з питань обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу.

Міністерство охорони здоров'я несе відповідальність за якість та доступність медичної допомоги в країні. Водночас МОЗ відмінив розробку та затвердження державних стандартів якості (клінічних настанов і протоколів) та запроваджує нові клінічні протоколи без належної їх адаптації до українських реалій [13].

Міністерство охорони здоров'я також здійснює організацію діяльності державної служби екстреної та швидкої медичної допомоги; координує медичну освіту та систему медичних досліджень; контролює централізовані державні закупівлі фармацевтичних препаратів, медичних виробів та обладнання за відповідними державними програмами [12].

Крім того, МОЗ проводить ліцензування медичної практики та діяльності банків пуповинної крові, інших тканин і клітин людини [14; 15].

Багато міністерств та інших державних органів мають окремі відомчі системи охорони здоров'я, серед них: Міністерство інфраструктури України, Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство оборони України, Міністерство юстиції України, Міністерство праці та соціальної політики, Міністерство освіти і науки України, Служба безпеки України, Державне управління справами, Національна академія наук України тощо [16–24].

За результатами проведеного аналізу повноважень вищезазначених органів з'ясовано, що до завдань, для виконання яких створювалися відповідні державні органи, не належить забезпечення охорони здоров'я працівників цих органів (крім Державного управління справами), але ці органи мають у своєму складі та фінансують відомчі заклади охорони здоров'я. При цьому в 2016 р. 32 600 ліжок, або 9,7% загального ліжкового фонду, належали відомчим закладам охорони здоров'я. Упродовж 2015–2017 рр. у системі МОЗ продовжувалася реорганізація мережі лікуваль-

но-профілактичних закладів (ЛПЗ) шляхом передавання незначної кількості відомчих лікарняних закладів до комунальної власності, за рахунок чого збільшилося навантаження на місцеві бюджети [25].

Отже, відомчі системи ЗОЗ дублюють функції загальнодержавної системи охорони здоров'я, при цьому зазначені системи фінансуються з державного бюджету. Зокрема, майже на 47% витрат державного бюджету за 2018 р. на охорону здоров'я витрачається на відомчі медичні заклади, що становить понад 12% загальнодержавних витрат на охорону здоров'я [25].

Державні органи та відомства відповідають за фінансування, кадрове забезпечення закладів охорони здоров'я та програми охорони здоров'я, що належить до сфери їх управління. Така ситуація свідчить про порушення прав громадян та їхніх законних інтересів у сфері охорони здоров'я, зокрема щодо забезпечення належної якості медичного обслуговування, своєчасності та доступності медичної допомоги, установлення Конституцією України та основами законодавства України про охорону здоров'я. З огляду на те, що більшість таких відомчих закладів не надають повний пакет медичних послуг, працівники цих органів одночасно користуються послугами загальнодержавних і місцевих ЗОЗ, а лікування громадян, які не працюють у цих органах, здійснюється на платній основі. Фінансування, призначене для відомчих ЛПЗ, доповнюється з коштами місцевих бюджетів. У підсумку МОЗ є відповідальним лише за половину фінансових ресурсів, передбачених видатками Державного бюджету України протягом бюджетного періоду.

Верховна Рада України прийняла Закон України від 19 жовтня 2017 р. № 2168-VIII “Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення” (далі – Закон № 2168), яким принципово змінено систему фінансування СОЗ України [27].

Кабінетом Міністрів України Постановою від 27 грудня 2017 р. № 1101 “Про утворення Національної служби здоров'я України” зроблено перший крок до докорінної зміни СОЗ у сфері її фінансування, що неминуче приведе до змін в її інших складових.

Національна служба здоров'я України (НСЗУ) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я та який реалізує державну політику у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення. Основни-

ми завданнями НСЗУ є: реалізація державної політики у сфері державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення за програмою державних гарантій медичного обслуговування населення; виконання функцій замовника медичних послуг та лікарських засобів за програмою медичних гарантій [28].

Станом на 01 серпня 2018 р. на сайті НСЗУ опубліковано 149 договорів, підписаних закладами охорони здоров'я у 21 регіоні України. Потенційно в договірній кампанії може брати участь будь-який медичний заклад, де надається первинна медична допомога, незалежно від того, які інші види медичних послуг він надає. Такі новели відбулися завдяки зазначеному Закону № 2168, яким, зокрема, скасовано норму про виключне право надання первинної медичної допомоги центрами первинної медичної допомоги.

У зв'язку з реорганізацією Державної санітарно-епідеміологічної служби України, а згодом з її ліквідацією [29] частину її повноважень було передано новоствореній *Державній установі “Центр громадського здоров'я”* Міністерства охорони здоров'я України” (ЦГЗ), що є санітарно-профілактичним закладом охорони здоров'я, головним завданням якого є діяльність у галузі громадського здоров'я, а власне здійснення епідемічного нагляду (спостереження), виконання повноважень щодо захисту населення від інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань, лабораторної діяльності, біобезпеки, інфекційної безпеки донорської крові та/або її компонентів [30].

Державна служба України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів (Держпродспоживслужба), що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через *Міністра аграрної політики та продовольства України* та який реалізує державну політику в галузі ветеринарної медицини, сферах безпеки та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, запобігання та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, державного контролю за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки, здійснення радіаційного контролю за забрудненням сільськогосподарської продукції і продуктів харчування [31].

Держпродспоживслужба також отримала частину повноважень Державної санітарно-епідеміологічної служби, зокрема завдання і функції з реалізації державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та із здійснення контролю (нагляду) за дотриманням вимог санітарного законодавства (крім функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників).

Місцеві органи влади включають районні, міські та сільські ради і державні адміністрації. Більшість медичних послуг надаються населенню на об'єктах, що перебувають у власності органів місцевого самоврядування на регіональному, районному чи муніципальному рівнях. Більшість таких ЗОЗ фінансуються за рахунок медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам та міжбюджетних трансферів між бюджетами відповідного рівня управління. Проте, зважаючи на недостатнє державне фінансування СОЗ, населенню потрібно сплачувати за амбулаторну та стаціонарну допомогу, фармацевтичну продукцію тощо.

Приватний сектор в українській системі охорони здоров'я невеликий і складається в основному з аптечних закладів, медичних клінік, діагностичних установ та приватно практикуючих лікарів. Приватний сектор фінансується через прямі виплати населення або за рахунок страхових компаній.

Початок несистемного реформування СОЗ привів до активізації громадськості, заснування професійних **громадських організацій**, метою діяльності яких є насамперед захист прав лікарів і пацієнтів, а також експертна оцінка державної політики у сфері охорони здоров'я, у тому числі об'єктивне бачення ситуації у відповідь на неадекватну інформаційну політику, яку проводить МОЗ та інші урядові організації.

Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (Держлікслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я. Основними завданнями Держлікслужби є: реалізація державної політики у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, медичних виробів та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу; ліцензування господарської діяльності з виробництва лікарських

засобів, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів), оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів; технічне регулювання у визначених сферах [32]. Також Держлікслужба є відповідальною за ліцензування видів господарської діяльності у сфері обігу лікарських засобів та медичних виробів [15].

Державний експертний центр МОЗ (ДЕЦ) є уповноваженою Міністерством охорони здоров'я України спеціалізованою експертною установою у сфері доклінічного вивчення, клінічних випробувань та державної реєстрації лікарських засобів у межах, що визначені законами України "Про лікарські засоби" і "Про захист населення від інфекційних хвороб". ДЕЦ МОЗ також є головною організацією у сфері здійснення фармаконагляду, стандартизації медичної допомоги та медичного, у тому числі фармацевтичного, обслуговування, уключаючи розробку відповідних медико-технологічних документів і проектів нормативних актів. Основними завданнями ДЕЦ МОЗ є: забезпечення ефективності, безпеки та якості лікарських засобів шляхом проведення всебічної та об'єктивної експертизи реєстраційних матеріалів відповідно до вимог національних і міжнародних стандартів із метою захисту ринку України від недоброякісної продукції, підготовка проектів відповідних нормативно-правових актів, подання їх на розгляд та затвердження уповноваженим державним органам у порядку, передбаченому законодавством; здійснення експертизи матеріалів щодо розробки, виготовлення і виробництва, доклінічного вивчення та клінічних випробувань лікарських засобів, а також контролю їх якості або додаткових випробувань [33].

Зокрема, Державний експертний центр МОЗ є відповідальним за надання Міністерству охорони здоров'я рекомендацій та вмотивованих висновків про можливість державної реєстрації (переєстрації) лікарських засобів та внесення змін до реєстраційних матеріалів на лікарські засоби, методологічного забезпечення створення лікарських засобів, уключаючи їх доклінічне вивчення та клінічні випробування; здійснення післяреєстраційного нагляду за лікарськими засобами, у тому числі фармакологічного нагляду, створення та розвитку системи стандартизації в галузі обігу лікарських засобів, медичної допомоги, надання медичних послуг та медичного, у тому числі фармацевтичного обслуговування, створення та розвитку системи раціональної фармакотерапії (у тому числі створення та впровадження форму-

лярної системи), удосконалення механізмів реімбурсації (виплати компенсацій) та ціноутворення на лікарські засоби тощо.

Регулювання фармацевтичного ринку в Україні також має свою інституційну рамку.

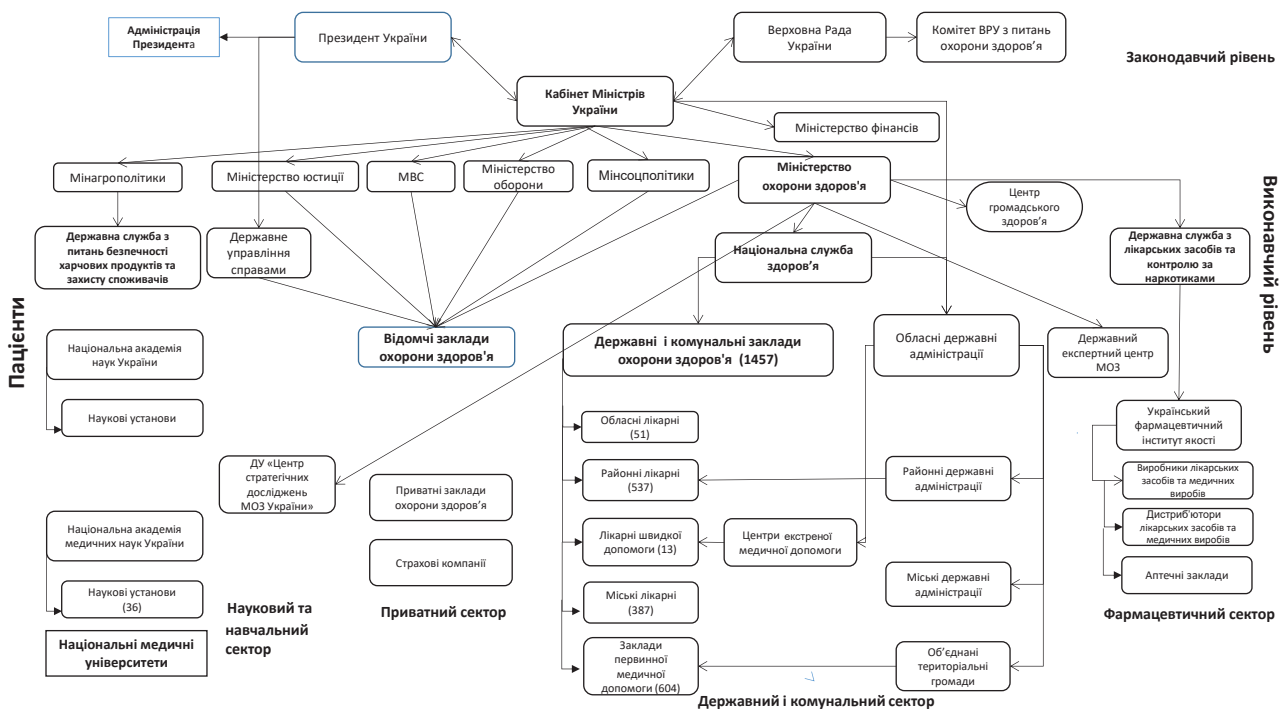
МОЗ формує та реалізує державну політику у сфері створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів, медичних імунобіологічних препаратів і медичних виробів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу. Зокрема, є відповідальним за створення та підтримку системи, що забезпечує дотримання вимог щодо обігу лікарських засобів на всіх етапах: розробки, допуск на ринок (реєстрації), ввезення, виробництва, транспортування, реалізації (торгівлі), зберігання, споживання, утилізації тощо.

Основним завданням Держлікслужби є реалізація державної політики у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, у тому числі

При цьому участь у формуванні державної політики у фармацевтичній сфері беруть усі три елементи регуляторної рамки (МОЗ, Держлікслужба і ДЕЦ МОЗ); контрольно-наглядові та дозвільні функції виконують одночасно дві інституції (Держлікслужба і ДЕЦ МОЗ); Міністерство охорони здоров'я приймає рішення щодо реєстрації лікарських засобів.

Недержавні замовники медичних послуг представлені страховими компаніями, що є фінансовими установами (юридичними особами), створеними у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із Законом України "Про господарські товариства" з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом, а також ті, що одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності [34].

Огляд основних елементів системи охорони здоров'я України представлений на рисунку.

Огляд основних елементів системи охорони здоров'я України

медичних імунобіологічних препаратів, медичної техніки і виробів медичного призначення, та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу.

ДЕЦ МОЗ є монопольною державною експертною установою, що здійснює експертизу матеріалів доклінічного вивчення, клінічних випробувань та реєстраційних матеріалів щодо державної реєстрації лікарських засобів, здійснення фармаконагляду тощо.

Київським відділенням громадської організації "Українська асоціація сприяння охороні здоров'я населення" було проведено дистанційне опитування з метою оцінки ступеня впливу державних інституцій і відповідно, ступеня відповідальності за стан СОЗ України. Як експерти були залучені провідні фахівці медичної і дотичних галузей економіки з багаторічним досвідом роботи у сфері державного управління. Отримані результати представлені в таблиці.

Ступінь впливу державних органів на систему охорони здоров'я України (у % за спаданням)

Назва державного органу	Ступінь впливу державного органу на СОЗ у %
Міністерство охорони здоров'я України	15,05
Кабінет Міністрів України	10,6
Міністерство фінансів України	8,43
Президент України	7,95
Верховна Рада України	7,52
Центр громадського здоров'я	4,91
Обласні державні адміністрації	4,28
Комітет з питань охорони здоров'я Верховної Ради України	4,05
Об'єднана територіальна громада	3,88
Державний експертний центр МОЗ	3,84
Національна академія медичних наук України	3,81
Заклади охорони здоров'я місцевого рівня	3,72
Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками	3,66
Національна служба здоров'я України	3,32
Міністерство праці та соціальної політики України	2,44
Міністерство юстиції України	1,9
Страхові компанії	1,82
Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів	1,73
Національна академія наук України	1,7
Міністерство аграрної політики та продовольства України	1,43
Міністерство оборони України	1,23
Державне управління справами	1,23
Міністерство інфраструктури України	0,9
Український фармацевтичний інститут якості	0,6

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного опитування було з'ясовано, що найбільший і закономірний вплив на систему охорони здоров'я України справляє МОЗ і установи, що йому підпорядковані. Також значний ступінь відповідальності належить Президенту України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України.

Верховна Рада України встановлює цілі, основні завдання, пріоритети, бюджет, керівні принципи та нормативну базу для сектору охорони здоров'я та затверджує цільові національні програми охорони здоров'я. Президент України відповідає за забезпечення того, що політика в галузі охорони здоров'я реалізується відповідно до законодавства та Конституції через систему органів виконавчої влади. Кабінет Міністрів України координує розробку та реалізацію національних програм, створює правові, економічні й управлінські механізми підтримки системи охорони здоров'я.

Разом з тим органи місцевого самоврядування, які справляють найменший вплив на систему, є власниками найбільшої кількості закладів охорони здоров'я. Вплив на СОЗ НАМН України досить незначний, що не відповідає статусу та повноваженням зазначеної наукової організації.

Основними суб'єктами, що здійснюють нормативне, організаційне та адміністративне управ-

ління СОЗ, є Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство охорони здоров'я України, Міністерство фінансів України та органи місцевого самоврядування.

Структурний аналіз системи охорони здоров'я на кінець 2018 р. є відправним пунктом у подальших дослідженнях та процесах її реформування.

Оптимізація центральних органів виконавчої влади, що започаткована в 2014 р. [35], не привела до відчутних позитивних результатів. Процес заміни положень про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади України, затверджених указами Президента України, на відповідні положення, затверджені постановами Кабінету Міністрів України, так і не відбувся. Одночасно на сьогодні в країні діють обидва відповідні положення, що свідчить про подвійні стандарти в державному управлінні.

СОЗ України має значну інституційну спроможність, але за відсутності стратегічних програмних документів, що мають базуватися на рекомендаціях Всесвітньої організації охорони здоров'я, та відповідних політичних рішень, реформування системи охорони здоров'я України приречене на несистемність, повільність та непопулярність.

Таким чином, питання визначення оптимальної структури національної СОЗ та її базових елементів досі залишаються дискусійними і становлять науковий інтерес для подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.08.2018).
2. Trends in health systems in the former. Soviet countries (2014) [Електронний ресурс] *Observatory. Studies Series. 35.* Bernd Rechel, Erica Richardson and Martin McKee. – Режим доступу: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/261271/Trends-in-health-systems-in-the-former-Soviet-countries.pdf (дата звернення: 22.10.2018).
3. WHO methods and data sources for global burden of disease estimates 2000-2015 [Електронний ресурс] / *Global Health Estimates Technical Paper WHO/HIS/IER/GHE/2017.1* – Режим доступу: https://www.who.int/healthinfo/global_burden_disease/GlobalDALYmethods_2000_2015.pdf (дата звернення: 22.10.2018).
4. Долот В. Д. Система охорони здоров'я в Україні: вибір національної моделі розвитку [Електронний ресурс] / В. Д. Долот // *Держ. управління: удосконалення та розвиток.* – 2013. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_2_11 (дата звернення: 22.10.2018).
5. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік / МОЗ України, ДУ "УІСД МОЗ України". – Київ, 2017. – 516 с.
6. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України восьмого скликання [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 04 груд. 2014 р. № 22-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/22-19> (дата звернення: 15.08.2018).
7. Про Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс] : Закон України від 27 лют. 2014 р. № 794-VII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18> (дата звернення: 15.08.2018).
8. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс] : Закон України від 02 черв. 2016 р. № 1402-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення: 15.08.2018).
9. Основ законодавства України про охорону здоров'я [Електронний ресурс] : Закон України від 19 листоп. 1992 р. № 2801-XII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12> (дата звернення: 15.08.2018).
10. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс] : Закон України від 21 трав. 1997 р. № 280/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.08.2018).
11. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серп. 2014 р. № 375. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).

References

1. Konstytutsiia Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (Accessed 15.08.2018).
2. Trends in health systems in the former. Soviet tsountries (2014). *Observatory. Studies Series. 35.* Bernd Rechel, Eritsa Richardson and Martin MtsKee. – Rezhym dostupu: http://vvv.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0019/261271/Trends-in-health-systems-in-the-former-Soviet-tsountries.pdf (Accessed 22.10.2018).
3. VHO methods and data sourtses for global burden of disease estimates 2000-2015 / *Global Health Estimates Technitsal Paper VHO/HIS/IER/HE/2017.1* – Rezhym dostupu: https://vvv.who.int/healthinfo/global_burden_disease/GlobalDALYmethods_2000_2015.pdf (Accessed 22.10.2018).
4. Dolot V. D. Systema okhorony zdorov'ia v Ukraini: vybir natsional'noi modeli rozvytku / V. D. Dolot. // *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok.* - 2013. - № 2. - Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_2_11 (Accessed 22.10.2018).
5. Schorichna dopovid' pro stan zdorov'ia naselenia, sanitarno-epidemichnu sytuatsiiu ta rezultaty diial'nosti systemy okhorony zdorov'ia Ukrainy. 2016 rik / *MOZ Ukrainy, DU "UISD MOZ Ukrainy"*. – Kyiv, 2017. – 516 s
6. Pro perelik, kil'kisnyj sklad i predmety vidannia komitetiv Verkhovnoi Rady Ukrainy vos'moho sklykannia [Elektronnyj resurs] : Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy vid 04.12.2014 № 22-VIII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/22-19> (Accessed 15.08.2018).
7. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 27.02.2014 № 794-VII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/794-18> (Accessed 15.08.2018).
8. Pro sudoustrij i status suddiv [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 02.06.2016 № 1402-VIII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/1402-19> (Accessed 15.08.2018).
9. Osnov zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorov'ia [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 № 2801-KhII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/2801-12> (Accessed 15.08.2018).
10. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (Accessed 15.08.2018).
11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo finansiv Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.08.2014 № 375. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/375-2014-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo okhorony zdorov'ia Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 25.03.2015

12. Про затвердження Положення про Міністерство охорони здоров'я України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 берез. 2015 р. № 267. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/267-2015-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).
13. Про внесення змін до наказу Міністерства охорони здоров'я України від 28 вересня 2012 року № 751 [Електронний ресурс] : наказ МОЗ від 29 груд. 2016 р. № 1422. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0530-17> (дата звернення: 15.08.2018).
14. Про ліцензування видів господарської діяльності [Електронний ресурс] : Закон України від 02 берез. 2015 р. № 222-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19> (дата звернення: 15.08.2018).
15. Про затвердження переліку органів ліцензування та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серп. 2015 р. № 609. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/609-2015-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).
16. Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 черв. 2015 р. № 460. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).
17. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовт. 2015 р. № 878. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).
18. Про затвердження Положення про Міністерство оборони України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 листоп. 2014 р. № 671. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2014-%D0%BF> (дата звернення: 15.08.2018).
19. Про Службу безпеки України [Електронний ресурс] : Закон України від 25 берез. 1992 р. № 2229-XII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12> (дата звернення: 17.08.2018).
20. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 17 черв. 2015 р. № 423. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/423-2015-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
21. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовт. 2014 р. № 630. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
22. Про Положення про Державне управління справами [Електронний ресурс] : Указ Президента від 17 груд. 2002 р. № 1180/2002. – Режим доступу: № 267. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/267-2015-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
13. Pro vnesennia zmin do nakazu Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 28 veresnia 2012 roku № 751 [Elektronnyj resurs] : nakaz MOZ vid 29.12.2016 № 1422. – Rezhym dostupu: <http://zakon3.rada.gov.ua/lavs/shov/z0530-17> (Accessed 15.08.2018).
14. Pro litsenzuvannia vydiv hospodars'koi diial'nosti [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 02.03.2015 № 222-VIII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/222-19> (Accessed 15.08.2018).
15. Pro zatverdzhennia pereliku orhaniv litsenzuvannia ta vyznannia takymy, scho vtratyly chynnist', deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 05.08.2015 № 609. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/609-2015-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo infrastrukturny Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30.06.2015 № 460. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/460-2015-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
17. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo vnutrishnikh sprav Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 28.10.2015 № 878. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/878-2015-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
18. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo oborony Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/671-2014-%D0%BF> (Accessed 15.08.2018).
19. Pro Sluzhbu bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 25.03.1992 № 2229-KhII [Elektronnyj resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/2229-12> (Accessed 17.08.2018).
20. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo sotsial'noi polityky Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.06.2015 № 423. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/423-2015-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
21. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.10.2014 № 630. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/630-2014-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
22. Pro Polozhennia pro Derzhavne upravlinnia spravamy [Elektronnyj resurs] : Ukaz Prezydenta vid 17.12.2002 № 1180/2002. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/1180/2002> (Accessed 17.08.2018).
23. Statut Natsional'noi akademii nauk Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Zatverdzheno Zahal'nymy zboramy Natsional'noi akademii nauk Ukrainy vid 05.04.2002, zareiestrovano nakazom Ministerstva iustytzii Ukrainy vid 11.06.2002 № 47/5. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/n0001550-02> (Accessed 17.08.2018).
24. Statut Natsional'noi akademii medychnykh nauk Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Zatverdzheno

- <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1180/2002> (дата звернення: 17.08.2018).
23. Статут Національної академії наук України [Електронний ресурс] : затв. Загальними зборами Національної академії наук України від 05 квіт. 2002 р., зареєстровано наказом Міністерства юстиції України від 11 черв. 2002 р. № 47/5. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001550-02> (дата звернення: 17.08.2018).
 24. Статут Національної академії медичних наук України [Електронний ресурс] : затв. Загальними зборами Національної академії медичних наук України 05 квіт. 2016 р., зареєстровано наказом Міністерством юстиції України від 27 лип. 2016 р. № 2333/5. – Режим доступу: <http://www.amnu.gov.ua/index.php?p=content&id=11&%20data-cke-saved-name=statutn-dokumenti&area=1&artpage=1%20name=statutn-dokumenti&area=1&artpage=1> (дата звернення: 17.08.2018).
 25. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України. 2016 рік [Електронний ресурс] : Державна установа "Український інститут стратегічних досліджень МОЗ України". – Режим доступу: <http://www.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Shchorichna%20dopovid/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8C.2017.pdf> (дата звернення: 17.08.2018).
 26. Про Державний бюджет України на 2018 рік [Електронний ресурс] : Закон України від 07 груд. 2017 р. № 2246-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (дата звернення: 17.08.2018).
 27. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення [Електронний ресурс] : Закон України від 19 жовт. 2017 р. № 2168-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#n183> (дата звернення: 17.08.2018).
 28. Про утворення Національної служби здоров'я України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 груд. 2017 р. № 1101. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1101-2017-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
 29. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 берез. 2017 р. № 348. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/348-2017-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
 30. Статут Державної установи "Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України" [Електронний ресурс] : наказ МОЗ від 20 берез. 2018 р. № 515. – Режим доступу: <https://phc.org.ua/uploads/files/D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%A6%D0%93%D0%97%202018.pdf>. (дата звернення: 17.08.2018).
 31. Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 02 верес.
 - Zahal'nymy zboramy Natsional'noi akademii medychnykh nauk Ukrainy 05.04.2016, zareiestrovano nakazom Ministerstvom iustytysii Ukrainy vid 27.07.2016 № 2333/5. – Rezhym dostupu: <http://vvv.amnu.gov.ua/indekh.php?p=tsontent&id=11&%20data-tske-saved-name=statutn-dokumenti&area=1&artpage=1%20name=statutn-dokumenti&area=1&artpage=1> (Accessed 17.08.2018).
 25. Schorichna dopovid' pro stan zdorov'ia naselennia, sanitarno-epidemichnu sytuatsiiu ta rezul'taty diial'nosti systemy okhorony zdorov'ia Ukrainy. 2016 rik [Elektronnyj resurs] : Derzhavna ustanova "Ukrains'kyj instytut stratehichnykh doslidzhen' MOZ Ukrainy". – Rezhym dostupu: <http://vvv.uiph.kiev.ua/download/Vidavnictvo/Shchorichna%20dopovid/%D0%A9%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%8Ts.2017.pdf> (Accessed 17.08.2018).
 26. Pro Derzhavnyj biudzhnet Ukrainy na 2018 rik [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy 07.12.2017 № 2246-VIII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/2246-19> (Accessed 17.08.2018).
 27. Pro derzhavni finansovi harantii medychnoho obsluhovuvannia naselennia [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 19.10.2017 № 2168-VIII. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/2168-19#n183> (Accessed 17.08.2018).
 28. Pro utvorennia Natsional'noi sluzhby zdorov'ia Ukrainy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 27.12. 2017 № 1101. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/1101-2017-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
 29. Deiaki pytannia Derzhavnoi sanitarno-epidemiolohichnoi sluzhby [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29.03. 2017 № 348. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/348-2017-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
 30. Statut Derzhavnoi ustanovy "Tsentri hromads'koho zdorov'ia Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy" [Elektronnyj resurs] : nakaz MOZ vid 20.03.2018 № 515. – Rezhym dostupu: <https://phts.org.ua/uploads/files/s%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82%20%D0%A6%D0%93%D0%97%202018.pdf> (Accessed 17.08.2018).
 31. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan' bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.09.2015 № 667. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/667-2015-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
 32. Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z likars'kykh zasobiv ta kontroliu za narkotykamy [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 12.08. 2015 № 647. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/647-2015-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).
 33. Statut derzhavnoho pidpriemstva "Derzhavnyj ekspertnyj tsentr Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy" [Elektronnyj resurs] : nakaz MOZ Ukrainy vid 25.06.2018 № 1199. – Rezhym dostupu: <http://>

- 2015 р. № 667. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
32. Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 серп. 2015 р. № 647. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/647-2015-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
 33. Статут державного підприємства “Державний експертний центр Міністерства охорони здоров’я України” [Електронний ресурс] : наказ МОЗ України від 25 черв. 2018 р. № 1199. – Режим доступу: <http://www.dec.gov.ua/site/files/statut.pdf> (дата звернення: 17.08.2018).
 34. Про страхування [Електронний ресурс] : Закон України від 07 берез. 1996 р. № 85/96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.08.2018).
 35. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 верес. 2014 р. № 442. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2014-%D0%BF> (дата звернення: 17.08.2018).
- [vvv.dets.gov.ua/site/files/statut.pdf](http://zakon.rada.gov.ua/site/files/statut.pdf) (Accessed 17.08.2018).
34. Pro strakhuvannia [Elektronnyj resurs] : Zakon Ukrainy vid 07.03.1996 № 85/96-VR. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/85/96-%D0%B2%D1%80> (Accessed 17.08.2018).
 35. Pro optymizatsiiu systemy tsentral'nykh orhaniv vykonavchoi vlady [Elektronnyj resurs] : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 10.09.2014 № 442. – Rezhym dostupu: <http://zakon.rada.gov.ua/lavs/shov/442-2014-%D0%BF> (Accessed 17.08.2018).

Клименко Петро Миколайович,

кандидат медичних наук, старший науковий співробітник відділу медичних інформаційних систем Міжнародного науково-освітнього центру інформаційних технологій і систем Національної академії наук України і Міністерства освіти і науки України, 03680, Україна, м. Київ, пр-т Глушкова, 40

Грабовський Вячеслав Альбертович,

кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри публічного управління та публічної служби,

Національна академія державного управління при Президентові України,

03057, Україна, м. Київ, вул. Антона Цедіка, 20

Гусева Ганна Володимирівна,

магістр бізнес-адміністрування в галузі охорони здоров’я, заступник директора Департаменту правової та законопроектної роботи, Міністерство аграрної політики та продовольства України,

01001, Україна, м. Київ, вул. Крещатик, 24

Цитування: Клименко П. М. Институалізація національної системи охорони здоров’я: організаційний та правовий аспекти / П. М. Клименко, В. А. Грабовський, Г. В. Гусева // Вісн. НАДУ. – 2018. – № 4 (91). – С. 94–105.

Стаття надійшла: 26.10.2018

Схвалено до друку: 02.11.2018

Klimenko, Petro M.,

Ph.D of medical sciences, Senior Researcher, Department of the International Science and Development Center for Information Technologies and Systems of the National Academy of Sciences of Ukraine and the Ministry of Education and Science of Ukraine, 40, Prospect Glushkov, Kyiv, 03680, Ukraine

E-mail: klmpit2133@gmail.com

ORCID: 0000-0002-6272-611X

Grabovskiy, Viacheslav A.,

Ph.D in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Public Administration and Public Service, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine,

20, Anton Tsedik St., Kyiv, 03057, Ukraine

E-mail: v.grabovskiy@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3102-3347

Guseva, Ganna V.,

Master of Business Administration in Health, Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine, Deputy Director of the Department of Legal and Legislative Work, 24, Khreshchatyk St., Kyiv, 01001, Ukraine

E-mail: anna999@ukr.net

ORCID: 0000-0003-0028-8908

Citation: Klimenko P. M., Hrabovs'kyj V. A., Huseva H. V. (2018). Instytualizatsiia natsional'noi systemy okhrony zdorov'ia: orhanizatsiyniy ta pravoviy aspekty [Institutionalization of the national health system: organizational and legal aspects]. *Bulletin of the NAPA, Series "Public Administration"*, 4 (91), 94–105.

Article arrived: 26.10.2018

Accepted: 02.11.2018